

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistalenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Saarinen, K. (2021) Peukuilla ja ilman - oppimisen edistäminen palautteen avulla etäopetuksessa. TAMK-konferenssi – TAMK Conference 2021. Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja, Erillisjulkaisuja, s. 149-156.

URL: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-7266-55-7>

PEUKULLA JA ILMAN – OPPIMISEN EDISTÄMINEN PALAUTTEEN AVULLA ETÄOPETUKSESSA

Palaute on tärkeä osa oppimisen edistämässä myös etänä tapahtuvassa opiskelussa. Palautteen antamista ja vastaanottamista voi tehdä, opettaa ja harjoitella monin tavoin opintojakson aikana. Palaute merkityksellistyy opiskelijoille eri tavoin. Parhaimmillaan palaute on vuorovaikutuksellinen tilanne, jossa myös opettaja oppii ja saa arvokasta tietoa oman opetuksensa kehittämiseen.

Koronaviruksen aiheuttamien poikkeusolojen vuoksi kaikki opetus muutamia poikkeuksia (esim. laboratorioharjoitukset) lukuun ottamatta on vaihtunut etäopetukseksi. Tämä aiheuttaa muutoksia toimintatapoihin opettamisen, ohjaamisen ja opiskelun ohella myös palautteen antamiseen ja vastaanottamiseen.

Palautteen antamisessa ja saamisessa osapuolilla tulisi olla mahdollisuus keskustella mm. palautteen sisällöistä. Toisin sanoen palautteen antamisen ja vastaanottamisen pitäisi muodostaa vuorovaikutuksellinen tilanne (Irons 2008, 39). Etäyhteyksin tapahtuvassa opetuksessa ja opiskelussa opettajan mahdollisuus saada vastavuoroinen yhteys opiskelijaan voi olla rajoitetumpaa verrattuna lähiopetukseen. Opiskelijan kokemus vuorovaikutuksellisuudesta etäopetuksessa voi olla vähäisempi kuin kontaktiopetuksessa.

Ennen kuin esittelen yhtä etänä opetettua ammatillisen englannin kurssia, jossa edistettiin ja tuettiin palautteen antamista ja

vastaanottamista, käyn läpi palautetta ja siihen liittyviä tekijöitä, jotka toimivat ohjaavina periaatteina ko. opintojakson tehtävien suunnittelussa sekä palautteen antamisen ja vastaanottamisen harjoittelussa.

Palautteen ominaisuuksista ja merkityksistä

Mitä palautteella tarkoitetaan? Kaikki ovat tekemisissä palautteen kanssa jollain tavoin. Ihmisillä on kuitenkin erilaisia käsityksiä palautteesta. Käsitykset perustuvat omiin aikaisempiin kokemuksiin ja ns. perinnetietoon palautteesta. Perinnetiedolla tarkoitan tässä sisäistämiämme yhteisöllisiä käsityksiä ja periaatteita (vrt. Värri 2004, 96). Nämä käsitykset puolestaan vaikuttavat siihen, millä tavalla palautteeseen, sen antamiseen ja vastaanottamiseen suhtaudutaan (Kupias, Peltola & Saloranta 2011, 26–27; Polvi 2015, 11). Minulle palaute on vuorovaikutusta ja kohtaamista, joka on yksi tärkeimmistä oppimista edistävästä tekijöistä (vrt. Kukkonen 2018, 75). Palautteella voidaan vaikuttaa opiskelijaan itseensä oppijana ja tulevana ammattilaisena.

Mikä tai miten voi mahdollistaa vuorovaikutusta ja palautetta oppimisen edistämiseksi? Opettajan olisi hyvä miettiä muun muassa, mitä hän tarkoittaa palautteella, mikä on palautteen tarkoitus, miten ja mitä varten sitä tehdään juuri näiden opiskelijoiden kanssa ja miten se toteutuu. Oppimisilmapiirillä on myös merkitystä. Turvallisessa ja kannustavassa ilmapiirissä opiskelija uskaltaa keilla erehdysten ja virheiden uhallakin myös palautteen antamisessa ja vastaanottamisessa (vrt. Kukkonen 2018, 89).

Turvallisessa ja kannustavassa ilmapiirissä mahdollistuu myös avoimen palautekulttuurin kehittäminen ja kehittyminen opettajan ja opiskelijoiden toiminnan ja vuorovaikutuksen kautta. Palautekulttuurin avulla määritellään, millainen palaute on hyvää, milloin ja miten sitä annetaan, vastaanotetaan ja pyydetään (Kupias,

Peltola & Saloranta 2011, 103) ja mihin sillä suunnataan. Ilmapiiri, palautekulttuurin kehittämismahdollisuudet ja myönteiset kokemukset palautteesta tukevat myönteisen opiskelijakokemuksen syntymistä, joka puolestaan edistää oppimista ja opintoihin kiinnittymistä (vrt. Kukkonen & Marttila 2017, 70).

Palautteen antamista ja vastaanottamista voi ja pitää opettaa. Opiskelijoilla on aiempiin kokemuksiin pohjautuvia käsityksiä. Joillakin on enemmän ja toisilla vähemmän kokemusta palautteen antamisesta ja saamisesta. Jotkut opiskelijat eivät välttämättä ole ymmärtäneet saatua palautetta tai eivät ole olleet kiinnostuneita siitä. Mahdollisesti joku ei ole aiemmin halunnut ottaa palautetta vastaan varsinkaan, jos se on ollut negatiivista tai opiskelija on vertaispalautteen tapauksessa kokenut, että palautteen antaminen kuuluu opettajalle eikä opiskelijalle.

Palautteen antamista ja vastaanottamista voi ja pitää harjoitella ja tehdä järjestelmällisesti. Opiskelijoiden omatoimisuus ja itseohjautuvuus ei (vertais)palautteen antamisen ja vastaanottamisen suhteen aina toteudu. Saattaa käydä niin, että osa opiskelijoista voi pyrkiä ennakoimaan toisten opiskelijoiden mielialoja ja näin ollen "minimoimaan riskejä" mahdollisesta mielipahasta. Jotkut opiskelijat puolestaan voivat pitäytyä ns. mukavuusalueella ja antavat ja vastaanottavat palautetta itselleen "sopivalla tavalla" esimerkiksi toteavat asian olevan "hyvä" tai "ok". Joku puolestaan voi keskittyä antamisen motiiveihin eikä saamaansa palautteeseen (vrt. Lonka 2015, 56).

Palautteen antamista ja vastaanottamista voi edistää tarjoamalla siihen erillisiä tilaisuuksia. Tämä tarve korostuu erityisesti etänä tapahtuvassa työskentelyssä. Etäopiskelusta puuttuu lähiopetukseen ja lähityöskentelyyn verrattava spontaani ja sattumanvarainen tapaamisen ja kohtaamisen mahdollisuus, joka tilanteena loisi mahdollisuuden palautteen antamiseen ja saamiseen.

Palautteen antamiseen ja vastaanottamiseen on tarjottava erilaisia tapoja ja menetelmiä. Näissä ja näitä valitsemalla huomioidaan mm. palautteen tarkoitus, tavoitteet, sisältö, tilanne, ajankohta ja se, kuka palautteen antaa ja vastaanottaa sekä mitä palautteella tehdään. Valintaan puolestaan vaikuttavat opettaja, hänen perustellut (joko reflektoidut tai tiedostamattomat) näkemyksensä sekä ammatilliset vahvuudet, opiskelijaryhmät, yksilöt sekä erilaiset kontekstit ja opittavat asiat. (Vrt. Tomperi 2020, 309.)

Esimerkkejä palautteen antamisesta ja vastaanottamisesta ammatillisen englannin opintojakson etäopetuksessa

Ennen ammatillisen opintojakson alkua pohdin, missä yhteydessä palautetta annetaan ja vastaanotetaan, kuka sen antaa ja mikä palautteen tarkoitus on sekä miten voin edistää vuorovaikutusta palautteen osalta. Ensimmäisellä kerralla esittelin opintojakson ohjelman ja tehtävät. Tässä yhteydessä keskustelimme myös opiskelijoiden kanssa yhdessä palautteesta ja palautteen annosta. Lisäksi toin esille sen, että opintojaksolla virheitä voi ja saa tehdä. Tämä on ensiarvoisen tärkeää tuoda esille varsinkin monimuotoryhmässä. Joukossa on usein vanhempia opiskelijoita, joilla on kokemusta enemmän virheisiin keskittyvästä opetuksesta. Tämä lisää mm. haluttomuutta puhua englantia muiden opiskelijoiden kuullen, mikä puolestaan voi vaikuttaa vuorovaikutukseen negatiivisesti. Mikäli virheet ovat opiskeluyhteisössä sallittuja, opiskelijan voi olla myös helpompi ymmärtää korjaavan palautteen opimiseen tähtäävä merkitys (Polvi 2015, 15).

Palautteen antamista ja vastaanottamista harjoiteltiin erikseen mm. työhaastatteluharjoituksen yhteydessä. Jaoin opiskelijoille Moodlen kautta ohjeistuksen, joka käytiin yhdessä läpi. Ohjeistuksessa oli jaoteltuna erikseen osaamisalueet, joihin liittyen annettiin ja vastaanotettiin palautetta. Näiden lisäksi sekä palautteen antamiseen että vastaanottamiseen annettiin täsmällisempiä ohjeita. Ohjeistus oli englanniksi seuraavanlainen:

GIVING AND RECEIVING FEEDBACK

1. Functional competence: the consideration of the interviewee/interviewer (e.g., giving time, asking/allowing clarification-seeking questions, listening actively, politeness)
2. Linguistic competence: grammatical control, a range of vocabulary, spoken fluency, pronunciation
3. Sociolinguistic competence: clarity and consistency of the overall situation (e.g., greetings, small talk, polite introduction and leave-taking).

When you give feedback:

1. Take responsibility for what you are saying. In other words, use 'I',
2. Be specific not general. Don't say 'It was good' or 'It was ok' or equivalent,
3. Start with the positive feedback.

When you receive feedback:

1. Listen to the feedback. Don't reject or draw a conclusion immediately.
2. Ask for clarification if necessary. Don't draw a conclusion immediately.
3. Decide what you will do based on the feedback.

Tarjosin opiskelijoille myös tilaisuuksia palautteen antamiseen ja vastaanottamiseen yleisemmällä tasolla kahdella tavalla. Mahdollistin opiskelijoiden pääsyn Zoomiin vapaasti ennen tuntien alkua. Kirjauduin myös itse sinne hyvissä ajoin. Juttelin opiskelijoiden kanssa ja kuuntelin heidän jutusteluaan. Kyselin heiltä erilaisia kysymyksiä. Tuntien jälkeen jäin vielä "hengaillemaan"

erikseen Zoomiin. Usein kävikin niin, että opiskelija jäi vielä ”linjoille” ja kertoi esim. etäopiskelun haasteista liittyen oman työskentelyn aikatauluttamiseen tai kertoi kokemuksiaan opintojakson tehtävistä. Näiden lisäksi minulla oli vielä erillinen tapaamisaika Zoomissa, jolloin opiskelijoilla oli mahdollisuus tulla keskustelemaan heitä askarruttavista asioista tai kysymään tarkennuksia ja opastuksia esim. tehtäviin liittyen. Erillisten tilaisuuksien lisäksi pyrin varmistamaan eräänlaista huokoisuutta tuntien aikana. Toisin sanoen tuntien aikana ei menty asiassa koko ajan eteenpäin vaan opiskelijoille annettiin mahdollisuus arvioida oman osaamisensa kehittymistä ja antaa myös palautetta opiskelijakavereilleen (vrt. Kukkonen & Marttila 2017, 80).

Palautteen antamiseen ja vastaanottamiseen tarjosin erilaisia tapoja ja menetelmiä. Noiden edellä mainittujen tilaisuuksien lisäksi hyödynsin mm. Zoomin keskustelua ja reaktioita. Chatin kautta annoin keskustelujen aikana palautetta kirjallisesti esim. kielitaidon osa-alueisiin liittyen (ääntäminen, sanasto, kielioppi) koko ryhmälle. Tästä monet opiskelijat pitivät, koska palaute jäi näkyviin, mikä puolestaan konkretisoi onnistumista myös suullisissa tehtävissä. Yksittäisille opiskelijoille annoin palautetta esim. rohkeudesta osallistua keskusteluun. Teetän joka opintojaksolla opiskelijoille alkukyselyn, jossa kysyn mm. aikaisempia kokemuksia kielten opiskelusta. Tämä auttaa ja auttoi minua yksilöllisessä ohjauksessa sekä vuorovaikutuksen syventämisessä yksittäisten opiskelijoiden kanssa. Zoomin reaktioilla annoin ns. pikapalautetta esimerkiksi opiskelijoiden vastauksiin liittyen jonkun ryhmäkeskustelun yhteydessä.

Google docs -dokumentin avulla keräsin opiskelijoilta palautetta kurssin aikana. Opiskelijat saivat kirjoittaa siihen palautetta opettajalle ja toisille opiskelijoille itselleen sopivana ajankohtana. Lisäksi pyysin opintojakson puolivälissä heiltä samaan dokument-

tiin kirjallista palautetta sisältöön ja opettamiseen liittyen. Tämän avulla kaikilla opiskelijoilla oli pääsy myös toisten antamaan palautteeseen. Tämä puolestaan auttoi joitakin opiskelijoita palautteen sanallistamisessa, koska hankaluutena voi olla ns. oikeiden sanojen löytäminen. Kommentoin myös itse näitä opiskelijoiden palautteita.

Mitä opin palautteesta erityisesti tällä opintojaksolla?

Opettajana sain arvokasta tietoa opiskelijoiden toiminnasta ja kokemuksista palautteen antajina ja vastaanottajina, mikä auttaa minua myös jatkossa tukemaan ja ohjaamaan opiskelijoita palautteen antamisessa ja vastaanottamisessa. Näiden monimuoto-opiskelijoiden kanssa huomasin muun muassa, että jotkut opiskelijat kykenevät ottamaan vastaan palautetta kerralla vain rajatun määrän. He saattavat jumittua yhteen kohtaan tai valitsevat palautteesta itselleen mieluisat asiat (Ahonen & Lohtaja-Ahonen 2014, 123). Lisäksi osalla opiskelijoista oli vaikeuksia ottaa vastaan positiivista palautetta; he tulkitsivat sen merkityksen jollain tavalla negatiivisena.

Palautetta annettaessa on huomioitava myös omat ilmeet ja kehon kieli. Osa opiskelijoista koki helpottavana ja hyödyllisenä nähdä minut videoyhteyden välityksellä suullisen haastattelukokeen aikana. Rohkaisevat ilmeeni olivat vähentäneet esiintymisjännitystä opiskelijoiden pitämässä asiantuntijahaastattelussa.

Näiden palautteiden perusteella olen vakuuttunut, että palautteella on merkitystä oppimisen edistämässä. Sitä voi ja pitää opettaa, harjoitella ja antaa myös etäopetuksessa.

Lähteet

Ahonen, R. & Lohtaja-Ahonen, S. 2014. Palaute kuuluu kaikille. 4. painos. Espoo: Human Interest.

Irons, A. 2008. Enhancing learning through formative assessment and feedback. New York: Routledge.

Kukkonen, H. 2018. Tarinat kertovat. Opintoihin kiinnittymisen lähteet ammattikorkeakoulussa. Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A. Tutkimuksia 27.

Kukkonen, H. & Marttila, L. 2017. Kuviteltua todellisuutta – ammattikorkeakoulu oppimisen ja opiskelun ympäristönä. Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A. Tutkimuksia 19.

Kupias, P., Peltola, R. & Saloranta, P. 2011. Onnistu palautteessa. Helsinki: WSOYpro.

Lonka, K. 2015. Oivaltava oppiminen. Helsinki: Otava.

Polvi, M. 2015. Palautteen merkitys oppimisen edistäjänä yliopisto-opiskelijoiden näkemyksen valossa. Kasvatustieteiden tiedekunta. Lapin yliopisto. Pro gradu -tutkielma.

Tomperi, T. 2020. Tieto, oppiminen ja kriittinen ajattelu – jälkisanat suomalaiselle lukijalle. Teoksessa Wikforss, Å. Vaihtoehtoiset faktat. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Aula & Co, 295–327.

Värri, V-M. 2004. Hyvä kasvatustiede – kasvatustiede hyvään. Dialogisen kasvatuksen filosofinen tarkastelu erityisesti vanhemmuuden näkökulmasta. 5. painos. Tampere: Tampere University Press.